

Valtiovarainministeriö
kirjaamo.vm@gov.fi

Viite: Hanke VM026:00/2026

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen, HE 189/2025 vp, täydentämisestä

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta asiasta.

Täydentävässä esityksessä on kyse siitä, että valtiovarainministeriö voisi HE 189/2025 mukaisin edellytyksin myöntää hyvinvointialueelle lisääaikaa alijäämien kattamiseksi vuoden 2029 loppuun saakka alkuperäisen esityksen, enintään vuoden 2028 sijaan.

Täydentävän esityksen keskeiseksi perusteeksi kuvataan se, että tuoreimpien arvioiden mukaan valtion rahoituksen taso olisi vuonna 2027 matalampaa aiemmasta, joulukuun arviosta. Tämän syynä kuvataan olevan hyvinvointialueiden ennusteita parempi talouden toteuma vuonna 2025, mikä pienentää jälkikäteistarkistuksen määrää vuonna 2027.

Muutos on riittämätön ja lisääajan hakeminen vuoden 2030 loppuun saakka tulisi tehdä mahdolliseksi

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy (jatkossa Hyvil) pitää täydentävää esitystä oikean suuntaisena mutta toteaa sen olevan riittämätön eikä tuo kaikille alueille lain mukaisia toimintaedellytyksiä. Hyvil huomauttaa, että samaan aikaan lausuntovaiheessa olevassa rahoituslain muutoksessa ehdotetaan hyvinvointialueiden rahoitukseen säästötoimia, joiden vaikutukset yhdistettynä pienenevään jälkikäteistarkistukseen muodostavat huomattavan eron hyvinvointialueiden voimassa olevien taloussuunnitelmien mukaiseen rahoitukseen.

Tavoite kustannuskehityksen hillitsemisestä on sinänsä ymmärrettävä. Täydentävässä esityksessä on arvioitu, että lisääajan jatkaminen enintään vuoden 2030 loppuun saakka tarjoaisi vain marginaalisen parannuksen alijäämien kattamiseen.

vaadittavaan nettokustannusuraan. Valtiovarainministeriön mallissa on kuitenkin simuloitu ainoastaan vaadittua keskimääräistä nettokustannusuraa alijäämien kattamiseksi. Käytännössä sopeutustoimien toimeenpanemisessa on kuitenkin olennaista merkitystä sillä, millaiselle ajanjaksolle vaadittavien säästötoimien vaikutukset voidaan jaksottaa ja miten käytettävissä olevan rahoituksen arvioidaan kehittyvän. Lyhyt sopeutusaika vaatii nopeasti hyvin voimakkaita toimenpiteitä, jotta keskimääräinen kustannusura saavutetaan. Tätä ei voi pitää palvelujen järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisena varsinkaan tilanteessa, jossa sopeuttamista on jo tehty useana vuonna peräkkäin.

Merkittävän monella hyvinvointialueella alijäämien kattamisen haasteet ehdotettujen lisäaikojen puitteissa liittyvät olennaisesti valtionrahoituksen merkittävän piekeen tai lähes kokonaan puuttuvaan vuotuisen kasvuun. Erityisesti niissä tilanteissa, joissa valtionrahoituksen arvioidaan kehittyvän selvästi keskimääräistä heikommin, tulisi sopeuttamistoimia voida jaksottaa pitemmälle ajalle.

Toinen keskeinen ongelma on rahoitusjärjestelmän ailahtelevuus ja sen ennustettavuuden puute, mitkä toistuvasti aiheuttavat sopeutussuunnitelmien muuttamistarpeita hyvinvointialueilla. Muutokset rahoituksen oletetussa kehityksessä voivat vaikuttaa kaikkien alueiden ja myös niiden alueiden alijäämän kattamiskykyyn, joille täydentävässä esityksessä on arvioitu olevan mahdollista kattaa alijäämät määräajan pidennyksen puitteissa. Myös tämän rahoitusjärjestelmän ominaisuuden vuoksi lisäaikaa sopeutua rahoitusjärjestelmästä tuleviin muutoksiin tulee antaa riittävästi. Hyvil ei pidä tunnistettua rahoitusjärjestelmän epävarmuutta ja siitä johtuvaa vaikeutta arvioida sopeuttamistoimien vaikuttavuutta ja muita epävarmuustekijöitä perusteena olla pidentämättä lisäaikaa hallitun sopeuttamisen toteuttamiseksi.

Hyvil ehdottaa täydentävän esityksen muuttamista siten, että lisäajan myöntäminen olisi mahdollista vuoden 2030 loppuun saakka.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy

Arja Pesonen

ekonomisti